

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-11>

УДК 339.9.012

АДАПТАЦІЯ ЄДИНОГО РИНКУ ЄС ДО ЕПОХИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

ADAPTATION OF THE EU SINGLE MARKET TO THE DIGITAL ERA

Дзюкевич Каміль

аспірант,

Державний вищий навчальний заклад

«Ужгородський національний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1770-1784>**Dziukevych Kamil**

Uzhorod National University

Стаття присвячується дослідженню трансформації та адаптації Єдиного ринку ЄС до епохи цифровізації. Виявлено, що Європейський Союз надає пріоритет конвергенції і інтеграції на цифровому рівні в більш широкі соціальні рамки. Наголошено, що для Європейського Союзу посилилась необхідність адаптуватися до процесу глобальної цифровізації найшвидше та найефективніше, при цьому протистоячи альтернативним моделям управління діджиталізацією, які набули поширення в США та Китаї. Ідентифіковано, що адаптація Єдиного ринку Європейського Союзу до епохи цифрових технологій вимагає подолання регуляторних бар'єрів і переходу від національних ринків до єдиної території для всього ЄС. Зазначено, що фундаментальним фактом для розвитку регіонального регулювання цифрового простору є неспроможність країн-членів ефективно впливати на глобальні процеси цифровізації через відсутність відповідних інструментів. Визначено, що цифровий розвиток Європейського Союзу має відповідати європейським потребам і уникати альтернативних моделей, створених для задоволення інших потреб.

Ключові слова: цифрова економіка, цифровий ринок, цифровий союз, Єдиний ринок ЄС, Європейський Союз, економічна інтеграція.

The article explores the transformation and adaptation of the EU Single Market in the digital era. Within the European Union, there is a strong emphasis on achieving convergence and integration in the digital sphere within a broader societal context. Furthermore, the COVID-19 pandemic has accelerated the digitalization of the economy as a response to mobility challenges stemming from pandemic-related restrictions. Consequently, there is an increased urgency for the European Union to swiftly and effectively adapt to the global process of digitalization. This adaptation becomes particularly vital when considering the alternative models of digitalization management that have gained prominence in the United States and China. The study analyzes how the European Union's Single Market is transforming and adapting to the digital era. It has been observed that the EU strongly emphasizes fostering convergence and integration in the digital sphere within a broader societal context. Furthermore, it has become evident that adapting the European Union's Single Market to the digital age necessitates the removal of regulatory barriers and transitioning from national markets to a unified territory encompassing the entire EU. Notably, a significant challenge in the development of regional digital space regulation is the limited ability of member countries to effectively influence global digitization processes due to the absence of appropriate tools and mechanisms. The research findings emphasize the critical importance of aligning the European Union's digital development with specific European requirements while avoiding alternative models designed for different purposes. The study's conclusion underscores the European Union's position as the undeniable leader in compatible digital public infrastructure. Despite this leadership, the EU remains committed to improving this infrastructure as part of its overarching initiative to complete the establishment of the Single Digital Market. Notably, the European Interoperability Framework is central to facilitating seamless communication and information sharing among public administrations across the EU. There are ongoing efforts to further enhance the effectiveness of this system.

Keywords: digital economy, digital market, digital union, EU Single Market, European Union, economic integration.

Постановка проблеми. Європейський Союз надає пріоритет конвергенції і інтеграції на цифровому рівні в більш широких соціальних рамках. Крім того, враховуючи пандемію КОВІД-19, процес цифровізації економіки активізувався у відповідь на проблеми мобільності, спричинені обмеженнями, запровадженими для стримування пандемії. Для Європейського Союзу посилилась необхідність адаптуватися до процесу глобальної цифровізації найшвидше та найефективніше, при цьому протистоячи альтернативним моделям управління діджиталізацією, які набули поширення в США та Китаї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми активізації процесу цифровізації Єдиного ринку Європейського Союзу приділено увагу багатьох економістів-міжнародників, зокрема Д. Троїтіно [1], О. Заяць [3; 6] М. Палінчак, В. Бокоч [7].

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз трансформації та адаптації Єдиного ринку Європейського Союзу до епохи цифровізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адаптація Єдиного ринку Європейського Союзу до епохи цифрових технологій вимагає подолання регуляторних бар'єрів і переходу від національних ринків до єдиної території для всього ЄС. Європейський ринок є реальністю, але він не включає цифрові аспекти, оскільки швидкий розвиток не супроводжувався інституційними діями. Римський договір і Єдиний європейський акт були вирішальними кроками до створення європейського ринку, коли Європейські співтовариства боролися за наднаціональний ринок, заснований на економічних передумовах, регіональних, а не на вузьконаціональних аспектах. Аналогічно, створення Єдиного цифрового ринку зіткнеться з протидією національному цифровому протекціонізму, який виступає за державну автономію, проти об'єднаних імпульсів комунітарного рівня [1]. Фундаментальним фактом для розвитку регіонального регулювання цифрового простору є неспроможність країн-членів ефективно впливати на глобальні процеси цифровізації через відсутність відповідних інструментів. Окремі держави не в змозі контролювати великі технологічні корпорації, які домінують у цифровому світі, нав'язуючи власні внутрішньокорпоративні правила в якості глобальних підходів без національних обмежень. Національні уряди не в змозі запровадити ефективні стандарти контролю, оскільки їм бракує

повноважень для цього. Лише окремі національні держави, які можуть ефективно контролювати цифрову економічну діяльність на своєму ринку, до таких країн можна віднести, наприклад, Китай та США. Китай не є прикладом для Європейського Союзу, оскільки має інші політичні, культурні та соціальні цінності, несумісні з європейським способом життя. З іншого боку, Сполучені Штати Америки поділяють схожі культурні цінності з Європою, але головна їхня відмінність пов'язана з системою соціального забезпечення та роллю держави в економічних питаннях. В США за основу береться базове регулювання ринку, щоб забезпечити вільну конкуренцію, довіряючи ефективності ринку. В країнах-членах ЄС спостерігається більш глибокий рівень регулювання, а роль держави є більш активною. Таким чином, цифровий розвиток Європейського Союзу має відповідати європейським потребам і уникати альтернативних моделей, створених для задоволення інших потреб. Тим не менш, Китай і США є прикладом впливу на технологічні багатонаціональні підприємства, які формують середовище глобальної цифрової економіки, оскільки обидві країни мають спроможність впливати на бізнес-інтереси технологічних гігантів, щоб адаптуватися до їхніх національних реалій. Для Європейського Союзу лише об'єднання спільних регуляторних зусиль призведе до достатньо відповідного простору для обмеження дій інтернет-гігантів у стабільних рамках, які поважають європейську модель суспільства. Акт про цифрові послуги (Digital Services Act – DSA), разом з Актом про цифрові ринки (Digital Markets Act – DMA) є центральними елементами європейської цифрової стратегії і входять до Пакету закону про цифрові послуги (The Digital Services Act package) [2]. Це є комплексною системою, яка охоплює різні аспекти, пов'язані з цифровою економікою, включаючи відповідальність онлайн-платформ, захист користувачів та модерацію контенту. Акт про цифрові послуги (DSA) був опублікований 27 жовтня 2022 року та набрав чинності 16 листопада 2022 р., вступив в силу з 1 січня 2024 р. Цей Акт спрямований на поліпшення правових рамок для посередницьких онлайн-послуг, таких як платформи соціальних мереж, торгові майданчики онлайн та пошукові системи. Він має на меті встановлення більш чітких і стандартизованих зобов'язань для постачальників цифрових послуг, забезпечуючи безпечне цифрове середовище для користувачів і сприяючи

нарощенню інновацій та конкуренції. Згідно з Актом про цифрові послуги (DSA), онлайн-платформам потрібно прийняти сильніші заходи для боротьби з незаконним контентом, мовою ненависті та дезінформацією. Вони повинні впровадити ефективні політики модерації контенту, прозорі процедури врегулювання скарг користувачів та механізми для надання користувачам зручної інформації про наданий ними контент. Крім того, Акт сприяє прозорості використання алгоритмів, забезпечуючи доступ користувачів до персоналізованих налаштувань та надаючи їм більший контроль над контентом, до якого вони піддаються. Відповідно до DSA, онлайн-платформи повинні були опублікувати кількість своїх активних користувачів до 17 лютого 2023 року. Якщо платформа або пошукова система має понад 45 млн. користувачів (10% населення країн-членів ЄС), Єврокомісія визначає такий сервіс дуже великою онлайн-платформою або дуже великою онлайн-пошуковою системою. Ці служби мають 4 місяці для виконання зобов'язань згідно з DSA, які, зокрема, передбачають проведення та надання результатів Єврокомісії своєї першої щорічної оцінки ризиків. Країни-члени ЄС повинні були призначити координаторів цифрових послуг до 17 лютого 2024 року, коли також і платформи з менш ніж 45 млн. активних користувачів повинні відповідати всім правилам DSA [2]. Акт про цифрові ринки (Digital Markets Act – DMA) [4] – це регламент ЄС, що вступив в силу 1 листопада 2022 р., розроблений для обмеження влади «брамників» («gatekeepers») – великих онлайн платформ. Цим Актом встановлено набір визначених об'єктивних критеріїв для кваліфікації брамників. До них відносяться компанії, які:

1) мають сильну економічну позицію, значний вплив на внутрішній ринок і активно працюють в багатьох країнах ЄС (принаймні в 3 країнах-члена);

2) мають сильну посередницьку позицію, тобто зв'язують велику базу користувачів із великою кількістю компаній;

3) брамник має надавати основну послугу платформи для понад 45 мільйонів активних кінцевих користувачів щомісяця, заснованих або розташованих у ЄС, і для понад 10 000 активних бізнес-користувачів, які працюють у ЄС;

4) мають (або планують мати) сильну стабільна протягом тривалого часу позицію на ринку, якщо компанія відповідала другому критерію протягом останніх трьох років.

Коли брамник бере участь у таких практиках, як надання переваги своїм власним послугам або перешкоджання бізнес-користувачам їхніх послуг зв'язатись зі споживачами, це може перешкоджати конкуренції, що призводить до зменшення інновацій, нижчої якості та вищих цін. Також, коли великі онлайн-платформи беруть участь у нечесних діях, таких як встановлення несправедливих умов доступу до свого магазину додатків або запобігання встановленню програм з інших джерел, споживачі, ймовірно, платять більше або фактично позбавляються переваг, які могли б принести альтернативні послуги. Все це було стимулом для запровадження низки обмежень в Акті про цифрові ринки.

Сфера застосування DMA поширюється на «сервіс основної платформи» (*core platform service*). В Акті міститься перелік конкретних видів діяльності, які підпадають під таке визначення. Зокрема, до них відносяться:

- онлайн-посередницькі послуги;
- онлайн-пошукові системи;
- послуги соціальних мереж онлайн;
- послуги платформи обміну відео;
- незалежні від номера послуги міжособистісного зв'язку;
- операційні системи;
- веб-браузери;
- віртуальні помічники;
- послуги хмарних обчислень;
- онлайн-рекламні послуги, включаючи будь-які рекламні мережі, рекламні біржі та будь-які інші рекламні посередницькі послуги, що надаються компанії, яка надає будь-яку з основних послуг платформи.

DMA встановлює перелік того, що можна і чого не можна робити, які брамникам потрібно буде впроваджувати у своїй щоденній діяльності, щоб забезпечити справедливі та відкриті цифрові ринки (табл. 1).

Ці зобов'язання формують для компаній можливості конкурувати на цифровому ринку з великими онлайн-платформами на основі переваг їхніх продуктів і послуг, створюючи більше простору для подальших інновацій. Виконання DMA здійснюється за допомогою архітектури нагляду, згідно з якою Європейська Комісія є єдиним засобом дотримання правил у тісній співпраці з органами влади країн-членів ЄС. Єврокомісія зможе накладати штрафи в розмірі до 10% від глобального обороту компанії та до 20% у разі повторних порушень. У разі систематичних порушень Єврокомісія також зможе накладати поведінкові або структурні заходи, необхідні для

Таблиця 1

Вимоги до великих онлайн-платформ згідно з Актом про цифрові ринки ЄС

Приклади необхідних дій для «брамників»:	Приклад заборонених дій для «брамників»:
дозволити третім особам взаємодіяти з власними службами в певних конкретних ситуаціях	ставитися до послуг і продуктів, які пропонує сама платформа, більш сприятливо, ніж до аналогічних послуг або продуктів, які пропонують треті сторони на платформі
дозволяють своїм бізнес-користувачам отримувати доступ до даних, які вони генерують під час використання платформи	перешкоджати споживачам підключатися до компаній за межами їхніх платформ
надати компаніям, які рекламують на їхній платформі, інструменти та інформацію, необхідні для рекламодавців і видавців для проведення власної незалежної перевірки своїх рекламних оголошень, розміщених на онлайн-платформі	заборонити користувачам видаляти будь-яке попередньо встановлене програмне забезпечення або програму, якщо вони цього бажають
дозволяють своїм бізнес-користувачам просувати свої пропозиції та укладати договори зі своїми клієнтами за межами платформи	відстежувати кінцевих користувачів за межами основної служби платформи з метою цільової реклами без отримання фактичної згоди

Джерело: [5]

забезпечення ефективності зобов'язань, включаючи заборону на подальші придбання. DMA передбачає більш цілісний підхід, спрямований на забезпечення ефективної конкуренції на цифрових ринках на користь як бізнес-користувачів, так і кінцевих споживачів. Рамкові правила поміж іншого включають заходи, спрямовані на те, щоб брамники не зберігали ключову інформацію, отриману від бізнесу та кінцевих користувачів. DMA накладає зобов'язання щодо прозорості у відносинах між брамниками, рекламодавцями та видавцями, які користуються їхніми послугами, зокрема щодо конкретних цін і зібраної інформації про продуктивність системи.

Висновки. ЄС є безсумнівним лідером у сфері сумісної цифрової публічної інфраструктури, незважаючи на те, що він продовжує вживати заходів для її вдосконалення у рамках завершення формування Єдиного цифрового ринку. Європейська структура сумісності дозволяє державним адміністраціям у всьому ЄС ефективно спілкуватися та обмінюватися інформацією, при цьому плануються подальші зміни для підвищення ефективності цієї системи. Розроблений з метою обмеження влади в сфері цифрової еконо-

міки ЄС, Акт про цифрові ринки представляє собою європейський закон, який радикально змінює регулювання регіонального цифрового ринку. Європейська комісія визначає, що контроль за великими інтернет-компаніями, які володіють значною часткою онлайн-ринку, може призвести до зростання конкуренції, розширення вибору, підвищення інноваційності, поліпшення якості та зниження цін на послуги до громадян ЄС. Збезпечивши підвищений рівень конкуренції на європейських цифрових ринках, запобігаючи зловживанню ринковою владою великими компаніями, DMA має створити додаткові можливості для нових учасників виходити на онлайн-ринок. Однак, незважаючи на визначальну роль DMA у посиленні конкурентного законодавства ЄС на регіональному цифровому ринку, даний Акт не усуває національних регуляторних бар'єрів щодо того, як малі та великі компанії можуть надавати цифрові послуги в країнах-членах ЄС, а країни-члени ЄС можуть запроваджувати власні національні правила конкуренції для брамників, що збільшує ризик нерівномірного застосування власними конкурентними відомствами держав-членів рестрикційного законодавства в сфері цифрової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Troitiño D. R. The European Union Facing the 21st Century: The Digital Revolution. *TalTech Journal of European Studies*. 2022, vol. 12, pp. 6078. DOI: 10.2478/bjes-2022-0003

2. Digital Services Act package // European Commission. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package> (дата звернення: 18.08.2023)
3. Zayats O. The EU Global Competitive Force Index. *Economic Annals-XXI*. 2020, vol. 183, issue 56, pp. 1725. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V183-02>
4. Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector and amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act) (Text with EEA relevance) // EUR-Lex – European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925> (дата звернення: 03.06.2023)
5. Digital Markets Act: ensuring fair and open digital markets // European Commission, 2023. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-markets-act-ensuring-fair-and-open-digital-markets_en (дата звернення: 03.06.2023)
6. Zayats O. I. Trade and competitive cooperation of the EU with the major international integration groupings. *Actual problems of international relations*. 2020, vol. 143, pp. 5568. DOI: <https://doi.org/10.17721/armv.2020.143.1.57-68>
7. Palinchak M., Zayats O., Bokoch V. The APEC integrated competitive force index. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020, vol. 6, Issue 4. September, pp. 118–124. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-118-124>

REFERENCES:

1. Troitiño D. (2022) The European Union Facing the 21st Century: The Digital Revolution. *TalTech Journal of European Studies*, vol. 12, pp. 6078. DOI: 10.2478/bjes-2022-0003
2. Digital Services Act package // European Commission. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package> (accessed: 18.08.2023)
3. Zayats O. (2020) The EU Global Competitive Force Index. *Economic Annals-XXI*, vol. 183, issue 56, pp. 1725. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V183-02>
4. Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector and amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act) (Text with EEA relevance) // EUR-Lex – European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925> (accessed: 03.06.2023)
5. Digital Markets Act: ensuring fair and open digital markets // European Commission, 2023. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-markets-act-ensuring-fair-and-open-digital-markets_en (accessed: 03.06.2023)
6. Zaiats O. (2020) Mizhnarodna ekonomichna intehratsiia yak peredumova transformatsii hlobalnoi konkurentnoi syly. *Sciences of Europe*. (Praha, Czech Republic), vol. 4 (51), pp. 2630.
7. Palinchak M., Zayats O., Bokoch V. (2020) The APEC integrated competitive force index. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 6, Issue 4. September, pp. 118–124. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-118-124>